

Вікторія Василівна Бабенко,
начальник відділу освіти Білоцерківської РДА,
вул. Ярослава Мудрого, 2, м. Біла Церква, Україна
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-9969-6989>

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ЯК ОБ'ЄКТ ТЕОРЕТИЧНОГО АНАЛІЗУ В ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

У статті проаналізовано наукові позиції дослідників щодо тлумачення змісту поняття «компетентнісний підхід» та визначення його функцій в освітньому процесі вищої школи, що активно реалізується в навчанні мови, змінює мету і вектор змісту освіти від транслявання знань і вмінь предметного змісту до виховання розвиненої особистості зі сформованими життєвими і професійними компетентностями. Автор доходить висновку про те, що означений підхід ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до результату освітнього процесу, стимулює освітньо-пізнавальну діяльність студентів, сприяє формуванню в них стійких умінь вільно здійснювати мовленнєве спілкування як в усній, так і в писемній формах, доцільно використовувати ресурси української мови в різних життєвих ситуаціях.

Ключові слова: компетентнісний підхід, ключові (базові, основні) і предметні компетентності, підходи до навчання української мови, функції компетентнісного підходу.

Перехід вищої школи на стандарти європейської освіти вочевидь актуалізує проблему формування нової генерації фахівців, готових до успішного виконання професійних завдань і спроможних адекватно реагувати на виклики сьогодення. Сучасний учитель покликаний гнучко й нестандартно мислити, адаптуватися в динамічному соціумі, використовувати ефективні тактики комунікації.

Зміна соціально-економічних умов, моральних і культурних пріоритетів орієнтують сучасну освіту на «формування освіченої, творчої особистості (Державна національна програма «Освіта», 1994: 2). Тому останнім часом науковці все більше уваги приділяють теоретичним і практичним пошукам резервів підвищення якості фахової компетентності, комунікативної зокрема, майбутнього вчителя.

Мета статті – проаналізувати позиції дослідників щодо поняття «компетентнісний підхід», до тлумачення змісту та визначення його функцій в освітньому процесі вищої школи.

Опрацювання наукової літератури та спеціальних досліджень дало змогу виявити активність науковців у розробленні та тлумаченні значної кількості поглядів на означену проблему, а також відсутність однастайності в педагогіці щодо вибору пріоритетних підходів до навчання фахових дисциплін у вищій школі. Зокрема, нормативні документи в галузі освіти України націлюють словесників на впровадження в практику таких підходів до навчання української мови, як особистісно зорієнтований (особистісний), компетентнісний, діяльнісний, психологічний, психолінгвістичний, загальнодидактичний, системно-лінгвістичний, професійно-спрямований, комунікативно-діяльнісний, функціонально-стилістичний.

Вивчення теоретичних напрацювань українських і зарубіжних дослідників дало змогу

з'ясувати, що «компетентнісний підхід» науковці розуміють як спрямованість освітнього процесу на формування й розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Очікуваним результатом такого процесу є формування загальної компетентності людини як сукупності ключових компетентностей, інтегрована характеристика особистості, що має сформуватися в процесі навчання й містити знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості (Овчарук, 2004: 72).

Зарубіжні дослідники (Дж. Боуден, А. Бермус, М. Лейтер, С. Маслач, А. Мейхью, Дж. Равен, Е. Тоффлер, Р. Уайт, Е. Шорт, Р. Хайгерті та ін.) компетентнісний підхід розглядають як методологічну основу забезпечення цілей, змісту і якості освіти. Дж. Равен докладно розкрив особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті: по-перше, стосовно можливостей педагогів керувати індивідуалізованими освітніми програмами, зорієнтованими на розвиток основних компетентностей учнів; по-друге, щодо учнів: виявляти свої здібності, спостерігати за їхнім становленням у процесі розвитку і здобувати визнання власних досягнень; по-третє, про забезпечення спроможностей педагогів визнавати свої досягнення у вивченні та оцінюванні власної педагогічної діяльності; по-четверте, щодо організації педагогічної діагностики з метою вдосконалення освітніх програм та освітньої політики загалом; по-п'яте, для здійснення ефективної політики в галузі трудових ресурсів, заснованої на більш ефективних процедурах професійного навчання, працевлаштування і подальшого професійного зростання фахівців (Равен, 1999).

З позиції сучасних дослідників, компетентнісний підхід спрямований на формування професійних і особистісних якостей, організаторських здібностей, уміння приймати

рішення і брати на себе відповідальність, володіння необхідними комунікативними якостями, здатності оцінювати соціальні процеси, визначити місце й роль у них своєї професійної діяльності, знаходити шляхи її вдосконалення.

Г. Шевченко слушно стверджує, що підґрунтям методології компетентнісного підходу у вищій школі є концептуальна ідея щодо необхідності заміни традиційного репродуктивного навчання творчо-дієвим, яке сприятиме оволодінню знаннями, вміннями, навичками, особистісному розвитку студентської молоді, формуванню системи соціокультурних потреб, самоактуалізації та самовдосконаленню особистості. Дослідниця наголошує, що компетентнісним підходом передбачено всебічну підготовку і виховання індивіда не тільки як фахівця конкретної справи, а й як особистості, що прагне до самовдосконалення, творчого розвитку і креативності, самореалізації, гуманістичного поведіння в соціумі. На її думку, концептуальна сутність компетентнісного підходу полягає:

- в озброєнні студентської молоді чітко визначеною системою професійних компетенцій, яка об'єктивується характером, рівнем і тенденціями розвитку економіки, науки, освіти, культури – усіх сфер і видів життєдіяльності людини й суспільства як у нашій країні, так і в європейському просторі;

- у зверненні в освітньому процесі до людини, з опорою на антропологічні та аксіологічні засади її розвитку (світогляд, критичність мислення, ставлення до праці, фаху, до себе і колег, здатність до власної самооцінки);

- у використанні специфіки особистісно зорієнтованого підходу на протигагу знаннево орієнтованому як умови модернізації вищої освіти (Шевченко, 2009).

Вагомими у контексті обраної проблеми є напрацювання сучасних науковців, зокрема, О. Пометун, компетентнісний підхід потлумачує як спрямованість освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Формування загальної компетентності забезпечується в процесі навчання і містить знання, уміння, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості (Пометун, 2004), компетентнісний підхід розглядають як такий, що акцентує увагу на результаті освіти, формуванні здатності людини діяти в різних ситуаціях. В. Байденко доводить, що означений підхід заснований на компетенціях і спрямований на підготовку особистості до діяльності в різних професійних і життєвих обставинах. «Особистість повинна навчитися жити разом з іншими в умовах глобалізації, полікультурності, у злагоді з іншими культурами, типами життя, націями, етносами, конфесіями» (Байденко, 2004: 8-13). Дослідник наголошує, що компетентнісний підхід відноситься до ключових методологічних інструментів реалізації ідей сучасного освітнього процесу. Г. Селевко компетентнісний підхід характеризує як

переорієнтацію провідної освітньої парадигми з домінуючого транслювання знань і формуванням навичок на створення умов для оволодіння комплексом компетенцій, які означають потенціал, здатність випускника до виживання і стійкої життєдіяльності в умовах сучасного багаточинникового соціально-політичного, ринково-економічного, інформаційно-комунікаційно насиченого простору (Селевко, 2004).

Нам імпонує наукова позиція лінгводидактів, згідно з якою компетентнісний підхід є продуктивним, оскільки лінгводидактична система, на яку він спирається, спрямована на розвиток мовлення учнів (студентів); означений підхід є динамічним і відкритим для подальшого вдосконалення і розвитку (Голуб, 2014; Караман, 2000; Горошкіна, Караман, 2015). Упровадження компетентнісного підходу в практику навчання зміщує акценти із засвоєння знань на здобуття досвіду самостійного розв'язання проблем, що стає смыслом усього освітнього процесу.

У «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» досліджуваний компетентнісний підхід потлумачено як «спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загально предметна і предметна (галузева) компетентності. Це своєрідний орієнтир, що спрямовує професійну діяльність педагога на виконання головної мети вищої освіти – формування компетентного, конкурентоздатного фахівця (Пентиліук, 2015).

Аналіз спеціальної літератури (З. Бакум, Н. Голуб, О. Горошкіна, М. Греб, О. Караман, С. Караман, К. Климова, О. Копусь, О. Кучерук, Л. Овсієнко, С. Омельчук, М. Пентиліук та ін.) дає змогу констатувати, що компетентнісний підхід має загальнодидактичну спрямованість, оскільки орієнтований на подолання розриву між здобутими знаннями, набутими уміннями й навичками студентів та практичною діяльністю, якою передбачено розв'язання професійних і життєвих завдань.

Відтак, на нашу думку, компетентнісний підхід є саме тим підходом до навчання, який переорієнтовує систему освіти в Україні на європейські стандарти. Він передбачає насамперед формування компетентного, конкурентоздатного, відповідального фахівця, здатного працювати в сучасних реаліях, застосовувати індивідуальні траєкторії та досвід роботи у професійній діяльності.

Спостереження за освітнім процесом у педагогічному ЗВО переконує, що компетентнісний підхід нині активно реалізується в навчанні мови, оскільки саме мова є продуктивним засобом досягнення успішності. На думку авторів «Практикуму з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі», означений підхід змінює мету і вектор змісту освіти від транслювання знань і вмінь предметного змісту до виховання розвиненої особистості зі сформованими життєвими і професійними компетентностями. Упровадження

компетентнісного підходу в освітній процес ЗВО передбачає інтеграцію змісту навчальних курсів, зокрема сучасної української мови й методики навчання української мови, стилістики, риторики тощо, у яких предметні галузі співвідносяться з різними видами компетентностей (фонетичної, граматичної, стилістичної тощо). Компетентнісний підхід ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до освітнього процесу (Горошкіна, Караман, 20015).

С. Караман з-поміж наявних у педагогічній науці підходів та пріоритетних аспектів оновлення змісту дисциплін у вищій школі виокремлює особистісно зорієнтований, компетентнісний, системний, комунікативно-діяльнісний, функціонально-стилістичний, контекстний, текстоцентричний (Караман, 2000: 62-63). М. Пентилюк вирізняє традиційні підходи до навчання української мови: лінгвістичний, комунікативний, педагогічний, психологічний, моральний, естетичний і нові, зокрема народознавчий (українознавчий), етнопедагогічний, культурологічний, діяльнісно-орієнтований та ін. (Пентилюк, 2004: 23-27), а також аналізує складники когнітивно-комунікативного аспекту: лінгвістичний, комунікативно-діяльнісний, компетентнісний, морально-етичний, педагогічний (етнопедагогічний), українознавчий, технологічний, соціокультурний (Пентилюк, 2011). У дисертації І. Кучеренко докладно описано змістові характеристики таких підходів, як компетентнісний, когнітивний, особистісно орієнтований, діяльнісний.

Аналіз і синтез досліджень з проблеми компетентнісного підходу в навчанні дав змогу О. Копусь здійснити узагальнення й доповнення функцій компетентнісного підходу, виокремлених В. Болотовим та В. Сериковим. Дослідниця визначає їх таким чином: концептуально-теоретична функція, що визначає практико-зорієнтований зміст професійно-мовної освіти на широкому тлі культури; методологічно-регулятивна функція, яка закладає основи побудови й перенесення до змісту освіти моделей ефективного виконання студентами соціокультурних і професійних функцій; адаптивна функція, що забезпечує професійну соціалізацію випускників в освітньому просторі; практико-орієнтована функція, яка мотивує студента до практичного пізнання та розуміння обраної професії; моделювально-прогностична функція, що полягає в моделюванні процесу отримання студентами нового типу освітнього результату, який не зводиться до когнітивно-операційного конструкта, а зорієнтований на вирішення реальних професійних завдань; проектно-технологічна функція, що оптимізує вибір системи навчальних технологій, які забезпечують формування ключових і спеціальних компетентностей, що відповідають вимогам освітнього стандарту обраного фаху; гуманітарна або особистісно-розвивальна функція, яка складається з когнітивної, що змушує суб'єкта навчальної діяльності простежити умови отримання знань як освоєних способів діяльності; операційно-діяльнісна, яка дозволяє набути плюралістичного

досвіду використання різних методів роботи; мотиваційно-ціннісна, що формує внутрішні потреби в пізнанні, активній діяльності, саморозвитку, є підґрунтям для усвідомленого вибору життєвих і професійних траєкторій та власної відповідальності за свої дії; індивідуально-психологічна, яка сприяє розвитку гармонійної особистості студентів; орієнтувальна функція, що визначає напрям формування компетентностей фахівця як результату виявлення особливостей професійно-мовленнєвої діяльності та її відповідності міжнародним тенденціям, вихідні позиції учасників навчального процесу, виконання професійної діяльності на рівні мінімальних компетенцій для кожного рівня; пріоритетні напрями організації навчального процесу; критерійно-оцінювальна, квалітативна, функція, що забезпечує належну якість вищої освіти; дозволяє оцінювати якість вітчизняної професійної освіти й ефективність управління якістю освіти; стандартизаційно-нормотворча функція, яка унормовує певні уявлення про вимоги до навчання у формі професійних і освітніх стандартів; координаційна функція, що уможливорює консенсус усіх учасників освітнього процесу; інтеграційна функція, яка забезпечує входження України у світовий освітній простір і мобільність фахівців на міжнародному ринку праці (Копусь, 2012).

Упровадження компетентнісного підходу в освітній процес зумовило переакцентацію його мети, завдань, а відповідно, і змісту: з накопичування визначених стандартами, чинними програмами знань, умінь і навичок з української мови до формування й розвитку в студентів здатності використовувати їх практично, застосовувати індивідуальні мовленнєві стратегії і досвід успішної мовленнєвої ситуації в модельованій професійній діяльності та соціальній практиці. Н. Голуб слушно зазначає, що компетентнісний підхід «висуває на перше місце не інформованість учня, а вміння мовними засобами розв'язувати проблеми, що виникли у конкретних ситуаціях» (Голуб, 2014: 223).

Комунікативна компетентність, за влучним визначенням Л. Мамчур, є виробленою й розвинутою здатністю людини налагоджувати і підтримувати необхідні контакти в суспільному спілкуванні; сукупністю знань, умінь і навичок щодо використання вербальних і невербальних засобів для адекватного сприйняття й відображення дійсності в різноманітних комунікативних ситуаціях; системою набутого досвіду комунікативного спілкування (Мамчур, 2012: 57).

На думку Л. Овсієнко, у компетентнісному підході відображається зміст освіти, який складається не лише зі знаннєвого компоненту, а й передбачає набутий досвід вирішення життєвих і професійних проблем, виконання ключових функцій, соціальних ролей, реалізації компетентностей і компетенцій. Компетентнісний підхід забезпечує формування низки компетенцій, якими мають оволодіти майбутні фахівці. Упродовж останніх років українські та зарубіжні науковці

вивчають і впроваджують компетентнісний підхід в систему освіти, при цьому кожен із них пропонує своє бачення його змісту, сутності та особливостей (Овсієнко, 2017).

Синтез напрацювань з означеної проблеми дає можливість констатувати, що компетентнісний підхід має інтеграційну природу і є провідним в оновленні змісту навчання. На наше переконання, він має гуманітарне підґрунтя і безпосередньо впливає на формування індивіда, розвинутої особистості, фахівця, який здатен не лише автоматично виконувати професійні дії, а й уміє налагоджувати контакт зі співрозмовником, приймати рішення, знаходити шляхи подолання конфліктів тощо. Відтак, компетентнісний підхід до навчання студентів впливає на формування в них комунікативної компетентності, яка є важливою для фахівців усіх спеціальностей, а для майбутніх учителів української мови і літератури – ключовою. Тому впровадження його у процес навчання усіх, передбачених навчальним планом, дисциплін набуває необхідності.

Отже, у психолого-педагогічній літературі компетентнісний підхід розглядають як основоположний методологічний підхід, що ґрунтується на формуванні якісних характеристик (компетентностей) суб'єктів освітнього процесу. Компетентнісний підхід став підґрунтям для

ЛІТЕРАТУРА

Байденко В. И. Концептуальная модель государственных стандартов в компетентностном формате. Москва: Исслед. центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 18 с.

Голуб Н. Б. Проблеми і перспективи компетентнісного навчання української мови в загальноосвітній школі. *Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації*: матеріали методологічного семінару, м. Київ, 3 квітня 2014 р. Київ: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. С. 217-226.

Державна національна програма «Освіта» (Україна XXI століття). Київ: Райдуга, 1994. С. 61.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти: *Постанова Кабінету Міністрів України №1392 від 23 листопада 2011 року*. URL: <http://school164.klasna.com/uk/site/novii-derzhavnii-standart.html>.

Караман С. О. Методика навчання української мови в гімназії: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ: Ленвіт, 2000. 272 с.

Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: *Бібліотека з освітньої політики* / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: «К.І.С.», 2004. 112 с.

Копусь О. А. Теоретичні засади формування фахової лінгводидактичної компетентності майбутніх магістрів-філологів у вищому навчальному закладі: монографія. Одеса, 2012. 429 с.

Кучеренко І. А. Теоретичні і методичні засади сучасного уроку української мови в основній

різноманітних педагогічних концепцій. Цей підхід змінює мету і вектор змісту освіти від передачі знань і умінь предметного змісту до виховання (формування) розвинутої особистості зі сформованими життєвими і професійними компетентностями.

Упровадження компетентнісного підходу до формування комунікативної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури передбачає інтеграцію змісту навчальних курсів, зокрема стилістики й сучасної української літературної мови, лінгвістичного аналізу тексту, у яких предметні галузі співвідносяться з різними видами компетентностей (мовної, комунікативної тощо). Компетентнісний підхід ґрунтується на міждисциплінарних, інтегрованих вимогах до результату освітнього процесу, стимулює навчально-пізнавальну діяльність студентів, сприяє формуванню в них стійких умінь вільно здійснювати мовленнєве спілкування як в усній, так і в писемній формах, доцільно використовувати ресурси української мови в різних життєвих ситуаціях. Результатом упровадження компетентнісного підходу має бути сформованість у майбутніх учителів української мови і літератури низки компетентностей, пріоритетною з-поміж яких вважаємо комунікативну.

школі: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Херсон, 2015. 560 с.

Мамчур Л. І. Перспективність і наступність у формуванні комунікативної компетентності учнів основної школи: монографія. Умань: ПП Жовтий, 2012. 449 с.

Методика навчання української мови в середніх освітніх закладах / за ред. М. І. Пентиліук. Київ: Ленвіт, 2004. 400 с.

Овсієнко Л. М. Теоретичні основи навчання лінгвістики тексту студентів філологічних спеціальностей на засадах компетентнісного підходу: монографія. Київ: Інтерсервіс, 2017. 354 с.

Пометун О. І. Теорія та практика послідовної реалізації компетентнісного підходу в досвіді зарубіжних країн. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи: бібліотека з освітньої політики* / за заг. ред. О. В. Овчарук. Київ: К.І.С., 2004. С. 16-25.

Практикум з методики навчання мовознавчих дисциплін у вищій школі: навчальний посібник / за ред. О. М. Горошкіної, С. О. Карамана. Київ: «АКМЕ ГРУП», 2015. 250 с.

Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посібник для студентів педагогічних університетів та інститутів / кол. авторів: М. І. Пентиліук, З. П. Бакум, О. М. Горошкіна, С. О. Караман, О. В. Караман, А. В. Нікітіна, І. В. Гайдаєнко, Т. Г. Окуневич; за ред. М. І. Петиліук. Київ: Ленвіт, 2011. 366 с.

Равен Дж. Педагогическое тестирование : проблемы, заблуждения, перспективы ; пер. с англ. Москва: Когито-Центр, 1999. 144 с.

Селевко Г. К. Компетентности и их классификация. *Народное образование*. 2004. № 4.

Словник-довідник з української лінгводидактики : навчальний посібник / за ред. М. І. Пентиліок. Київ: Ленвіт, 2015. 320 с.

REFERENCES

Bajdenko, V.I. (2004). *Konceptual'naja model' gosudarstvennyh standartov v kompetentnostnom formate [Conceptual model of state standards in competence format]*. Moskva: Issled. centr problem kachestva podgotovki specialistov [in Russian].

Gholub, N.B. (2014). Problemy i perspektivy kompetentnisnogo navchannja ukrajinsjkoji movy v zaghaljnoosvitnij shkoli [Problems and prospects of Ukrainian language competences in general education]. *Kompetentnisnyj pidkhid v osviti : teoretychni zasady i praktyka realizaciji : materialy metodologichnogo seminaru – Competence-based approach in education : theoretical foundations and practical implementation: materials of a methodological workshop (3 kvitnja 2014 r.)*, (pp. 217-226). Kyjiv: In-t obdarovanoji dytyny NAPN Ukrajiny [in Ukrainian].

Ghoroshkina, O.M. & Karaman, S.O. (2015). *Praktykum z metodyky navchannja movoznavchykh dyscyplin u vyshnij shkoli [The practical course in methodology of teaching linguistic subjects in higher education]*. Kyjiv: «AKME GhRUP» [in Ukrainian].

Derzhavna nacionaljna prohrama «Osvita» (Ukraina XXI stolittja). (1994). *The government national program "Education" (Ukraine in the XXI century)*. Kyjiv: Rajdugha [in Ukrainian].

Derzhavnyj standart bazovoji i povnoji zaghaljnoji seređnoji osvity: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrajiny №1392 vid 23 lystopada 2011 roku. (2011). *The state standard for basic and complete secondary education: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No.1392 dated 23 November 2011*. URL: <http://school164.klasna.com/uk/site/novii-derzhavnii-standart.html> [in Ukrainian].

Karaman, S.O. (2000). *Metodyka navchannja ukrajinsjkoji movy v ghimnaziji [Methodology of teaching Ukrainian in upper secondary schools]*. Kyjiv: Lenvit [in Ukrainian].

Kopus', O.A. (2012). *Teoretychni zasady formuvannja fakhovoji linghvodydaktyčnoji kompetentnosti majbutnikh maghistriv-filologiv u vyshhomu navchal'nomu zakladi [Theoretical foundations to shape specialized linguistic-didactical competence of future Masters of Philology at institutions of higher education]*. Odesa [in Ukrainian].

Kucherenko, I.A. (2015). *Teoretychni i metodychni zasady suchasnogo uroku ukrajinsjkoji movy v osnovnij shkoli [Theoretical and methodological foundations of a modern lesson of Ukrainian in secondary school]*. Kherson [in Ukrainian].

Mamchur, L.I. (2012). *Perspektyvnistj i nastupnistj u formuvanni komunikatyvnoji kompetentnosti uchniv osnovnoji shkoly [Prospects and continuity in forming communicative competence of*

Shevchenko G. P. Концептуальна сутність компетентнісного підходу : європейський вимір. *Реалізація європейського досвіду компетентнісного підходу у вищій школі України: матеріали методологічного семінару*. Київ: Педагогічна думка, 2009. С. 121-130.

secondary school students]. Umanj: PP Zhovtyj [in Ukrainian].

Ovcharuk, O.V. (2004). *Kompetentnisnyj pidkhid u suchasnij osviti: svitovyj dosvid ta ukrajinsjki perspektivy [Competency-based approach in modern education: Global experience and Ukrainian prospects]*. Kyjiv: «K.I.S.» [in Ukrainian].

Ovsijenko, L.M. (2017). *Teoretychni osnovy navchannja linghvistyky tekstu studentiv filologichnykh specialnostej na zasadakh kompetentnisnogo pidkhotu [Theoretical foundations of teaching text linguistics to philology students based on the competence approach]*. Kyjiv: Interservis [in Ukrainian].

Pentyljuk, M.I. (2004). *Metodyka navchannja ukrajinsjkoji movy v seređnikh osvitnikh zakladakh [Methodology of teaching Ukrainian in institutions of secondary education]*. Kyjiv: Lenvit [in Ukrainian].

Pometun, O.I. (2004). Teorija ta praktyka poslidovnoji realizaciji kompetentnisnogo pidkhotu v dosvidi zarubiznykh krajiv [Theory and practice of sequential implementation of competence-based approach in the experience of foreign countries]. *Kompetentnisnyj pidkhid u suchasnij osviti: svitovyj dosvid ta ukrajinsjki perspektivy: biblioteka z osvitnoji polityky – Competence-based approach in modern education: global experience and Ukrainian prospects: the library of educational policies*. O.V. Ovcharuk. Kyjiv: K.I.S. [in Ukrainian].

Pentyljuk, M.I. & Bakum, Z.P. & Ghoroshkina, O.M. & Karaman, S.O., Karaman, O.V. & Nikitina, A.V. et al. (2011). *Praktykum z metodyky navchannja ukrajinsjkoji movy v zaghaljnoosvitnikh zakladakh: modul'nyj kurs [The practical course in methodology of teaching Ukrainian in institutions of secondary education: a modular approach]*. M.I. Petyljuk. Kyjiv: Lenvit [in Ukrainian].

Pentyljuk, M.I. (2015). *Slovyk-dovidnyk z ukrajinsjkoji linghvodydaktyky [The reference dictionary of Ukrainian linguistic didactics]*. Kyjiv: Lenvit [in Ukrainian].

Raven Dzh. (1999). *Pedagogicheskoe testirovanie: problemy, zabluzhdenija, perspektivy [Pedagogical testing: problems, errors, prospects]*. Moskva: Kogito-Centr [in Russian].

Sелевко, G.K. (2004). Компетентности и их классификация [Competences and their classification]. *Narodnoe obrazovanie – People's education (№ 4)* [in Russian].

Shevchenko, Gh.P. (2009). Концептуальна сутність компетентнісного підходу: європейський вимір [The conceptual essence of competence-based approach: the European dimension]. *Realizacija*

jeuropejskogo dosvidu kompetentnisnogo pidkhodu u vyshnij shkoli Ukrajinu: materialy metodologichnogo seminaru – Implementing the European experience of

competence-based approach in Ukrainian higher education: materials of a methodological workshop. Kyjiv: Pedagogichna dumka [in Ukrainian].

Викторія Бабенко,

*начальник отдела образования Белоцерковской РГА,
ул. Ярослава Мудрого, 2, г. Белая Церковь, Украина
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-9969-6989>*

КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПОДХОД ЯК ОБ'ЄКТ ТЕОРЕТИЧЕСКОГО АНАЛІЗА В ПЕДАГОГІЧЕСКОЇ НАУКЕ

Изменение социально-экономических условий, моральных и культурных приоритетов ориентируют современное образование на «формирование образованной, творческой личности». Поэтому в последнее время ученые все больше внимания уделяют теоретическим и практическим поискам резервов повышения качества профессиональной компетентности, коммуникативной в частности, будущего учителя.

Цель статьи – проанализировать позиции исследователей относительно понятия «компетентностный подход», толкования содержания и определения его функций в образовательном процессе высшей школы.

Изучение научной литературы и специальных исследований дало возможность выявить активность ученых в разработке и толковании значительного количества взглядов на отмеченную проблему, а также отсутствие единодушия в педагогике относительно выбора приоритетных подходов к изучению профессиональных дисциплин в высшей школе.

Методы исследования – анализ, синтез и др.

В статье проанализированы научные позиции исследователей относительно толкования содержания понятия «компетентностный подход» и определения его функций в образовательном процессе высшей школы, который активно реализуется в изучении языка, изменяет цель и вектор содержания образования от транслирования знаний и умений предметного содержания к воспитанию развитой личности с сформированными жизненными и профессиональными компетентностями. Автор делает вывод о том, что отмеченный подход основывается на междисциплинарных, интегрированных требованиях к результату образовательного процесса, стимулирует учебно-познавательную деятельность студентов, способствует формированию в них стойких умений свободно осуществлять речевое общение как в устной, так и в письменной формах, целесообразно использовать ресурсы украинского языка в разных жизненных ситуациях. Результат внедрения компетентностного подхода в систему обучения будущих учителей украинского языка и литературы – ряд компетентностей, приоритетной среди которых считаем коммуникативную.

Ключевые слова: *компетентностный подход, ключевые (базовые, основные) и предметные компетентности, подходы к обучению украинского языка, функции компетентностного подхода.*

Viktorija Babenko,

*Head of the Education Department
at Bila Tserkva District State Administration,
2 Yaroslav Mudryi Street, Bila Tserkva, Ukraine
ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-9969-6989>*

COMPETENCE-BASED APPROACH AS THE OBJECT OF THEORETICAL ANALYSIS IN PEDAGOGICS

Changes in the social and economic conditions, moral and cultural priorities shift the focus of modern education to shaping an educated and creative personality. This is why the recent tendency for scientists is to pay more and more attention to theoretical and practical search for the reserves to improve the quality of a future teacher's professional competence, particularly the communicative competence.

The article is aimed at analyzing the scientists' point of view regarding the notion "competence-based approach", interpreting and determining its functions within the academic process of higher school.

A thorough study of scientific papers and specialized research has enabled us to comprehend the scope of scientific activity in development and interpretation of a variety of opinions on the issue as well as to realize there is no consensus of opinions in pedagogics when it comes to choosing top-priority approaches to teaching vocational subjects in higher school.

The research methods include analysis, synthesis and other ones.

The analysis of opinions held by scientists in terms of interpreting the contents of the notion "competence-based approach" and determining its functions in the academic process of the higher education system is presented in the article; the designated approach is implemented actively in teaching languages, it changes the goal and focus

of education from mere subject-specific knowledge and skills transfer to bringing up a well-developed personality with steady life skills and professional competences.

The author arrives at the conclusion that the above-mentioned approach is based on interdisciplinary and integrated requirements to the quality of the educational process, encourages students' academic and cognitive activities, facilitates formation of strong skills to communicate fluently both orally and in writing, and teaches them to use resources of the Ukrainian language expediently in various communicative situations. The result of implementing the competence-based approach into the system aimed at training future teachers of the Ukrainian language and Literature should be represented by a number of competences, the communicative competence being considered as the top priority.

Keywords: competence-based approach, key (basic, essential) and subject-specific competences, approaches to teaching Ukrainian, functions of the competence-based approach.

Подано до редакції 25.09.2018 р.
